

Po drugi svetovni vojni je gradilo in vzdrževalo vse gorske poti, ki vodijo iz Okrešlja, Planinsko društvo Celje. Po drugi vojni so zaradi državne meje zgradili novo pot prek grebena Križa. Do lanskega leta je bil tudi Okrešelj vključen v slovensko planinsko transverzalo kot obvezna točka transverzalcov. Žal so leta 1992 Okrešelj izključili iz transverzale — kljub množičnemu

nasprotovanju planincev s te strani Kamniško-Savinjskih Alp.

Planinsko društvo Celje upravlja s parcelo Okrešelj in skrbi za planinske naprave na tem lepem koščku Savinjskih Alp. Upamo, da nam bo uspelo pridobiti nazaj tudi lastništvo, ki nam je bilo po vojni odvzeto.

OSEMDESET LET VLASTA KOPAČA

ČASTEN ČASTNI PREDSEDNIK PZS

TONE ŠKARJA

Rojen je bil 3. junija 1913 v Žireh, po odsluženju vojaščini se je jeseni 1934. leta vpisal na arhitekturo pri profesorju **Jozetu Plečniku** in se očitno dobro obnesel, saj ga je ta štiri leta pozneje povabil — »da bi nekaj lepega skupaj napravila« — za stalnega sodelavca pri risanju načrtov za ljubljanske Žale in nadzoru obrtniških del. Vmes je bil leta 1936 krajši čas zaprt, ker je na Storžiču narisal srp in kladivo. Politika je bila torej druga vzporednica njegovega življenja. Levičar, komunist, član partije, risar in oblikovalec propagandnih izdaj, ilegalne politične literature in letakov, organizator v študentskih društvih in pri političnih akcijah.

ln še tretji tir: »Po vrnitvi iz zapora (1936) sem šel v Kamniško Bistrico. Gazil in ril sem po snegu čez Presedlaj, Čohavnico do Praga in Korošice dva dni. Bili so sončni dnevi, zlezal sem še na vrh Ojstrice in nikjer ni bilo žive duše. V dolino sem se vrnil spet poln zaupanja vase. Tisto zimo sem božične praznike preživel v snegu na Veliki planini. To je bil začetek moje ljubezni in hrepenenja po gorah, ki traja še danes.«

ln tako so levičarski študentje (**Beno Anderwald, Tone Dovjak, Vlasto Kopač, Karel Tarter, Uroš Baš, Bojmir Filipič, Daro Dolar, Cene Malovrh, Cene Paderšič-Batreja, Mirko Novak-Fric** in drugi) ustanovili Akademsko skupino Slovenskega planinskega društva. Tej plezalsko usmerjeni družini in predvsem Vlasto Kopaču je do pričetka vojne oziroma okupacije leta 1941 uspelo uresničiti le nekaj načrtov, ki pa so bili naravnani v zelo jasen cilj: dvigniti nizko raven našega zimskega alpinizma in se usposobiti za plezanje v višjih gorstvih. Severozahodni greben Kočne, grebensko prečenje Brane, jugozahodni greben Planjave, Grintovec z juga in vzhoda, severovzhodna stena Turske gore je le nekaj Kopačevih prvenstvenih tur, ki naj bi bile na koncu kronane s celotnim grebenskim prečenjem Kamniških Alp. Poleti je plezal manj, a ravno poševna poč v gladki zahodni steni Štruce (Kopač-Baš) je bila vredna, da jo je prvo odkrilo arhitektovo oko.

Vlasto Kopač

Leta 1940 so akademci organizirali šestčlansko zimsko odpravo v Durmitor: s smučmi iz Nikšiča skozi Šavnik v Žabljak. Črnogorci so bili navdušeni, saj »odkar svet stoji, pozimi ni bil še nihče na teh vrhovih«, so zatrdili. Prvič v življenju so videli gozdarje, dereze in cepine. Predvojni čas lahko sklenemo z omembo, da je Vlasto Kopač narisal in njegova AS SPD izdala »Razgled z Grintovca« ter da je občasno pisal in risal za PV.

USODNA ŠTIRIDESETA LETA

Z italijansko zasedbo Ljubljane leta 1941 se je za Kopača končala doba Plečnikovih Žal in alpinizma; povsem ga je okupiralo delo v grafičnih delavnicah — tehnikah — ilegalne Ljubljane. Ker je bil tako uporaben, delaven in domiselni, ga niti v partizane niso pustili. »Delati, dokler te ne aretirajo!« To se je zgodilo takoj po kapitulaciji Italije in nemški zasedbi Ljubljane in od 6. januarja 1944 do konca vojne je bil v koncentracijskem taborišču Dachau. Dachau je pomenil stalno smrtno nevarnost, podhranjenost, bolezn, a tudi čas solidarnosti, čas sodelovanja ilegalne politične organizacije, pričakovanje osvoboditve.

Po vojni je oblast vključila Kopača v gradnjo in obnovo porušenih naselij, sam pa se je kot predsednik PD Ljubljana Matica posebej po-

svetil obnovi požganih ali zanemarjenih in izropanih planinskih postojank. Poskrbel je, da je bil alpinizem poudarjen pri vsakokratni organizacijski obliki slovenskega planinstva. Bil je tudi predsednik Odbora za planinstvo in alpinizem pri Fizikalni zvezi Slovenije. Vodil je prvi alpinistični tečaj po vojni in organiziral obnovo starih in ustanovitev novih alpinističnih odsekov ter poskrbel za izdelavo derez, cepinov, klinov, plezalnikov, vetrovk in za uvoz ameriških vojaških najlonskih vrvi.

Nič manjšo pozornost ni namenil razvoju GRS. Že tako je ljudi za organizacijsko delo vedno primanjkovalo, vojna pa je za sabo pustila sploh v vseh pogledih veliko vrzel. Načrtoval in vodil je gradnjo bivaka pod Skuto in spomenika padlim v Kamniški Bistrici.

»Vse to delo sem opravljajl z veseljem, saj sem ob njem prihajal v stik z gorskim svetom, po katerem sem hrepenel vsa štiri vojna leta«.

DRUŽBENO KORISTEN ARHITEKT

Oktober 1947 ga je aretirala Udba in po desetih mesecih postopkov, podobnih gestapovskim, a obogatih s sovjetskimi metodami in domačimi domisljicami, je »priznal« vse in bil leta 1948 obsojen na smrt; vendar se je največja teža smrtoželnosti oblasti ohladila že pri izvršitvi obsodbe nad prvo skupino, tako da so mu kazen spremenili v zaporno (in jo pozneje še skrajšali). Tudi sicer so se odnosi med SZ in SFRJ z letom 1948 ohladili, medsebojno poznanstvo skoraj vseh Slovencev pa tudi onemogoča, da bi se šel nekdo lahko večnega in nedotakljivega trinoga.

Skratka, Kopač je že kmalu po obsodbi, čeprav za rešetkami, postal družbeno koristen arhitekt ter risar prvih dveh »pravih« planinskih zemljevidov, Julijcev in Kamniških. Kljub izpustitvi leta 1952 se je zapor nadaljeval še dolga leta: ljudje se odmikajo, kot da se boje okužbe, drugi so lažno usmiljeni, vse ozračje smrdi po »brez ognja ni dima« in podobno.

Spomeniško varstvo, spomeniki in predvsem arhitektura Velike Planine, njen prenos na turistično naselje so bili področje Kopačevega dela v počasnem prehajanju iz nesvobode v polsvobodo, ki se zares do konca razprla ni nikoli več, kajti zaresnih brazgotin nobena lepota operacija nikoli povsem ne odstrani. Obnova Plečnikovih Žal, že namenjenih propadu, ker so s svojo belino senčile brezdušnost novih, je več kot simbolično zadnje večje strokovno delo Vlasta Kopača.

ČLOVEK ZA VSE ČASE

Vlasta Kopača sem najprej spoznal bolj mimogrede, ko smo v Kamniški Bistrici posedali po opravljenih turah in me je pritegnilo njegovo

petje staroselskih ljudskih pesmi, tistih otožnih in ritmičnih balad, ki se ohranjajo v alpskih dolinah kot odmev tisočletij. In njegove risbe pastirskih in planšarskih potrebščin! In njegova prijaznost, blaga in odmaknjena, zavezanost delu, delu čez vse in za vse! Dolgo je trajalo, preden sem zvedel, da je to »tisti« Kopač. In ko sem bil pri njem doma, med starimi predmeti, pod policami knjig, med slikami njegovega očeta in njegovimi, ob kavi, ki nama jo je skuhala prijazna gospa Zora, Vlastova žena, sem zadihal okolje, ki ga je podpiralo in mu dajalo moč, notranjo trdnost, da je preživel stvar, katerih le delček bi zlomil marsikoga. Vsak mora imeti svojega dobrega duha ali angela. Potem se da. Pomembno je bilo preživeti: na koncu vsakega predora so bile gore, delo, žena in tudi prijatelji.

Imam ga predvsem za človeka, ki je vzel svojo usodo na rame in jo nosil, kot je najbolj čutil, da je prav. Vsi udarci življenja, razsekana alpinistična pot, obsojen od nasprotnikov in svojih, človek s častmi in zadnja smet v človeškem podzemlju, nič ga ni odvrnilo od poslanstva: delati, kar je prav in dobro — in to kar najbolje. Delal je za druge, zanesel se je nase, na nezmotljivi notranji kompas. Zanj mirno lahko rečemo, da je »človek za vse čase«. Pokončen, ponosen, miren, zvest, dober. Nekaj trajnosti arhitekture je na njem. Časten častni predsednik Planinske zveze Slovenije. Brez takih stebrov nas Slovencev že zdavnaj ne bi bilo.

Iskrene čestitke za navideznih 70, a v številkah resničnih 80 let!

Uspeh in smrt na K-2

Člani slovenske alpinistične odprave na K-2 **Stipe Božič** iz Splita, **Viki Grošelj** iz Ljubljane (član AO Matica) in **Zvonko Požgaj** iz Ljubljane (član AO Železničar) ter **Mehičan Carlos Carsolio** so v nedeljo, 13. junija, ob 16. uri priplezali na vrh K-2, druge najvišje gore na svetu (8611 m). To je po satelitskem telefonu, ki ga imajo v baznem taboru pod to goro Nizozemci, Planinski zvezi Slovenije sporočil vodja odprave **Tomaž Jamnik**. Ob tem je tudi sporočil, da je na tej gori umrl 34-letni škofjeloški alpinist **Boštjan Kekec**, član Plezalnega kluba iz tega mesta, in sicer zaradi višinske bolezni.

Kot je po telefonu povedal vodja odprave, se je odločilni naskok na vrh začel že 9. junija (po načrtih, ki so jih udeleženci te 9-članske odprave naredili v Ljubljani, naj bi se kakšen teden pozneje), ko se je po daljšem obdobju slabega vremena zvedrilo. V soboto, dan pred odločilnim naskokom, so postavili četrti višinski tabor na višini 7850 metrov (po načrtih naj bi ga kakšnih 150 višinskih metrov